

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING QONUNI

RADIATSIYAVIY XAVFSIZLIK TO'G'RIDA

I. UMUMIY QOIDALAR

1-modda. Ushbu Qonunning maqsadi

Ushbu Qonunning maqsadi radiatsiyaviy xavfsizlikni, fuqarolar hayoti, sog'lig'i va mol-mulki, shuningdek atrof muhitni ionlashtiruvchi nurlanishning zararli ta'siridan muhofaza qilishni ta'minlash bilan bog'liq munosabatlarni tartibga solishdan iborat.

2-modda. Asosiy tushunchalar

Ushbu Qonunda quyidagi asosiy tushunchalar qo'llaniladi:

ionlashtiruvchi nurlanish — radioaktiv parchalanishda, yadroviy evrilishlarda, moddadagi zaryadlangan zarralar harakatining sekinlashuvida hosil bo'ladigan hamda muhit bilan o'zaro ta'sir etish chog'ida har xil qutbli ionlarni hosil qiladigan nurlanish;

ionlashtiruvchi nurlanish manbai — o'zidan ionlashtiruvchi nurlanish chiqaruvchi yoki chiqarishga qodir bo'lgan qurilma va (yoki) radioaktiv modda;

Oldingi tahrirga qarang.

ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchilar — ionlashtiruvchi nurlanish manbalarini qazib oluvchi, ishlab chiqaruvchi, hosil qiluvchi, qayta ishlovchi, ulardan foydalanuvchi, ularni saqlovchi, ularga xizmat ko'rsatuvchi, ularni tashuvchi, zararsizlantiruvchi, utilitatsiya qiluvchi va ko'mib tashlovchi yuridik va jismoniy shaxslar;

(2-moddaning to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2013-yil 30-apreldagi O'RQ-352-sonli Qonuniga asosan chiqarilgan — O'R QHT, 2013-y., 18-son, 233-modda)

kuzatuv zonasi — radiatsiyaviy monitoring o'tkaziladigan sanitariya-muhofaza zonasidan tashqaridagi hudud;

radiatsiyaviy avariya — uskuna nosozligi, xodimlar (personal)ning xatti-harakatlari (harakatsizligi), tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar tufayli kelib chiqqan, fuqarolarning belgilangan normalardan ko'proq nurlanish olishiga yoki atrof muhitning radioaktiv ifloslanishiga olib kelishi mumkin bo'lgan yoxud olib kelgan ionlashtiruvchi nurlanish manbai ustidan boshqaruvning izdan chiqishi;

radiatsiyaviy xavfsizlik — fuqarolar va atrof muhitning ionlashtiruvchi nurlanishning zararli ta'siridan muhofazalanganlik holati;

Oldingi tahrirga qarang.

radioaktiv chiqindilar — keyinchalik foydalanish uchun mo'ljallanmagan, tarkibidagi radionuklidlarning aktivlik darajasi qonunchilik hujjatlarida belgilangan ko'rsatkichlardan yuqori bo'lgan har qanday agregat holatidagi moddalar;

(2-moddaning sakkizinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

sanitariya-muhofaza zonasi — ionlashtiruvchi nurlanish manbai atrofidagi hudud bo'lib, u yerda fuqarolarning nurlanish olish darajasi mazkur manbadan normal foydalanish sharoitida aholi uchun nurlanish dozasi belgilangan asosiy chegarasidan oshishi mumkin;

tabiiy radiatsiyaviy fon — kosmik nurlanish orqali hamda yerda, suvda, havoda, biosferaning boshqa elementlarida, oziq-ovqat mahsulotlarida va inson organizmida tabiiy ravishda taqsimlangan tabiiy radionuklidlarning nurlanishi orqali hosil bo'ladigan nurlanish dozasi;

texnogen ravishda o'zgartirilgan radiatsiyaviy fon — inson faoliyati natijasida o'zgargan tabiiy radiatsiyaviy fon;

xodimlar (personal) — bevosita ionlashtiruvchi nurlanish manbalari bilan doimiy yoki vaqtincha ishlaydigan yoxud ish sharoitlariga ko'ra bunday manbalar ta'sir zonasidagi jismoniy shaxslar;

yadroviy xavfsizlik — yadroviy materialdan xavfsiz foydalanishni ta'minlovchi chora-tadbirlar majmui.

Oldingi tahrirga qarang.

3-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlik to'g'risidagi qonunchilik

Radiatsiyaviy xavfsizlik to'g'risidagi qonunchilik ushbu Qonun va boshqa qonunchilik hujjatlaridan iboratdir.

(3-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

4-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlashning asosiy prinsiplari

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlashning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat:

normalashtirish prinsipi — ionlashtiruvchi nurlanish barcha manbalaridan fuqarolarning nurlanish olishi individual dozasi yo'l qo'yiladigan, ular sog'lig'iga xavfsiz bo'lgan darajadan oshirmaslik;

asoslash prinsipi — inson va jamiyat uchun keltiradigan foydasi agar (tabiiy radiatsiyaviy fonga qo'shimcha ravishda) yetkazishi ehtimol tutilayotgan xavfdan ortiq bo'lmasa, ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanishga oid faoliyatning barcha turlarini taqiqlash;

minimallashtirish prinsipi — ionlashtiruvchi nurlanishning har qanday manbaidan foydalanilganda nurlanish olishning individual dozalarini fuqarolar sog'lig'iga xavfsiz bo'lgan chegarada va nurlanish olayotgan shaxslar sonini mumkin qadar oz darajada bo'lishini saqlab turish.

5-modda. Fuqarolarning radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlashdagi huquq va majburiyatlari

Fuqarolar quyidagi huquqlarga ega:

Oldingi tahrirga qarang.

ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan nurlanish oqibatida ularning hayoti, sog'lig'i va mol-mulkiga yetkazilgan zarar qonunchilikka muvofiq qoplanishi;

(5-modda birinchi qismining ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

atrof muhitning, foydalanishdagi va iste'moldagi predmetlarning radiatsiyaviy holati, radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash yuzasidan ko'rilayotgan chora-tadbirlar, shuningdek o'zlari olgan nurlanish dozasi to'g'risida to'liq va xolis axborot olish;

radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash masalalari muhokamasida ishtirok etish.

Fuqarolar quyidagilarga majburdirlar:

Oldingi tahrirga qarang.

radiatsiyaviy xavfsizlik to'g'risidagi qonunchilik talablariga rioya etishga;

(5-modda ikkinchi qismining ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

mahalliy davlat hokimiyati organlarining, radiatsiyaviy xavfsizlik sohasida tartibga solishni amalga oshirayotgan davlat organlarining talablarini bajarishga.

Oldingi tahrirga qarang.

Qonunchilikka muvofiq fuqarolar boshqa huquqlarga ega bo'lishi hamda ular zimmasida o'zga majburiyatlar ham bo'lishi mumkin.

(5-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

6-modda. Ayrim toifadagi fuqarolarning ijtimoiy himoyasi

Nurlanish olish dozalarining belgilangan asosiy chegaralaridan oshib ketish ehtimoli bo'lgan hududlarda yashovchi fuqarolar ijtimoiy himoyalash huquqiga ega. Ijtimoiy himoyalash tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

II. RADIATSIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH SOHASINI TARTIBGA SOLISH

7-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasini davlat tomonidan tartibga solish

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasini davlat tomonidan tartibga solish O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi hamda u vakolat bergan davlat organlari tomonidan amalga oshiriladi.

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasini davlat tomonidan tartibga solish quyidagilardan iborat bo'ladi:

radiatsiyaviy xavfsizlikka doir talablarga rioya etilishini davlat tomonidan nazorat qilish va tekshirish;

Oldingi tahrirga qarang.

ionlashtiruvchi nurlanish manbalari muomalasi sohasidagi faoliyatni litsenziyalash;

(7-moddaning ikkinchi qismi uchinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2013-yil 30-apreldagi O'RQ-352-sonli Qonuni tahririda — O'R QHT, 2013-y., 18-son, 233-modda)

qishloq xo'jaligi, oziq-ovqat mahsulotlarini, yemlarni, ichimlik va texnik suvlarni, qurilish materiallarini va ulardan tayyorlangan buyumlarni radiatsiyaviy ifloslanish jihatidan sertifikatlash;

barcha turdagi qurilish uchun yer uchastkalari ajratilishi kelishib olinayotganda radiatsiyaviy ifloslanishni aniqlash.

Oldingi tahrirga qarang.

8-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasidagi nazorat va muvofiqlashtirish

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasidagi davlat nazorati O'zbekiston Respublikasi Sanoat xavfsizligi davlat qo'mitasi, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi va O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan amalga oshiriladi.

(8-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 10-sentabrdagi O'RQ-566-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 11.09.2019-y., 03/19/566/3734-son)

Oldingi tahrirga qarang.

O'zbekiston Respublikasi Sanoat xavfsizligi davlat qo'mitasi radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasidagi davlat nazorati organlarining faoliyatini muvofiqlashtiradi, chiqindi bilan bog'liq ishlarni amalga oshirish sohasidagi maxsus vakolatli davlat organlari faoliyatini muvofiqlashtirish bundan mustasno.

(8-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 10-sentabrdagi O'RQ-566-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 11.09.2019-y., 03/19/566/3734-son)

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasidagi ishlab chiqarish nazorati ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchilar, shuningdek tarkibida tabiiy radioaktiv elementlar mavjud bo'lgan xomashyo, qurilish materiallari va mineral o'g'itlar ishlab chiqaruvchilar tomonidan amalga oshiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasidagi jamoatchilik nazorati O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari hamda ommaviy axborot vositalari tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

(8-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 29-avgustdagi O'RQ-559-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 30.08.2019-y., 03/19/559/3670-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasidagi nazorat va muvofiqlashtirishni amalga oshirish tartibi qonunchilik bilan belgilab qo'yiladi.

(8-moddaning beshinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

9-modda. Ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanish obyektlarining davlat ekspertizasi

Oldingi tahrirga qarang.

Ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanish obyektlari qonunchilikda belgilab qo'yilgan tartibda davlat ekologik, radiatsiya-gigiyena va texnikaviy ekspertizasidan o'tkazilishi shart.

(9-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Oldingi tahrirga qarang.

10-modda. Ionlashtiruvchi nurlanish manbalari muomalasi sohasidagi faoliyatni litsenziyalash

Ionlashtiruvchi nurlanish manbalari muomalasi sohasidagi faoliyat belgilangan tartibda berilgan litsenziya asosida amalga oshiriladi va quyidagilarni o'z ichiga oladi:

ionlashtiruvchi nurlanish manbalarini ishlatish sohasidagi ilmiy-tadqiqot hamda tajriba-konstruktorlik ishlarini, ionlashtiruvchi nurlanish manbalarini loyihalashtirish, barpo etishni, ular uchun texnologik asbob-uskunalarni, radiatsiyadan muhofaza qilish vositalarini yaratish va tayyorlashni;

ionlashtiruvchi nurlanish manbalarini qazib olishni, ishlab chiqarishni, hosil qilishni, qayta ishlashni, ulardan foydalanishni, ularni saqlash, ularga xizmat ko'rsatishni, ularni tashishni, zararsizlantirishni, utilitatsiya qilishni va ko'mib tashlashni.

(10-modda O'zbekiston Respublikasining 2013-yil 30-apreldagi O'RQ-352-sonli Qonuni tahririda — O'R QHT, 2013-y., 18-son, 233-modda)

11-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida normalashtirish

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida normalashtirish qonunchilikda belgilanadigan tartibda tasdiqlanadigan hamda ro'yxatga olinadigan radiatsiyaviy xavfsizlik sanitariya normalari va qoidalarini, gigiyena normativlarini, davlat standartlarini, qurilish normalari va qoidalarini, mehnat muhofazasi qoidalarini, radiatsiyaviy xavfsizlik bo'yicha yo'riqnomaga oid, uslubiy va boshqa hujjatlarni joriy etish yo'li bilan amalga oshiriladi.

(11-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

III. RADIATSIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHGA DOIR TALABLAR

12-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlikning ta'minlanishi

Radiatsiyaviy xavfsizlik quyidagi yo'llar bilan ta'minlanadi:

radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish;

ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanilganda fuqarolar olgan nurlanishning individual dozalarini nazorat qilish va hisobga olish yagona davlat tizimining amal qilishi;

radiatsiyaviy ta'sir tufayli fuqarolar sog'lig'iga zarar yetkazilishi xavfi yuqori bo'lganligi uchun to'lanadigan tovon turlari va miqdorlarini belgilab qo'yish;

radiatsiyaviy avariya natijasida fuqarolar sog'lig'iga hamda ular mol-mulkiga yetkazilgan zararni qoplash;

ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanish bilan bog'liq faoliyat turlarini belgilash;

ionlashtiruvchi nurlanish manbalarining eksport va import qilinishini davlat tomonidan tartibga solish;

tibbiy-profilaktik tadbirlar o'tkazish;

radiatsiyaviy vaziyat hamda radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida fuqarolarni xabardor qilish;

fuqarolarga radiatsiyaviy xavfsizlik chora-tadbirlarini o'rgatish;

radiatsiyaviy avariylar natijasida nurlanishga duchor bo'lgan fuqarolarga yordam ko'rsatish;

radioaktiv ifloslanish zonalarida fuqarolarning yashashiga doir alohida rejimlarni joriy etish;

tegishli hududda radiatsiyaviy avariylar oqibatlarini bartaraf etish;

radiatsiyaviy avariya yuzaga kelishi xavfi bo'lgan taqdirda tezkor chora-tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish.

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiyaviy xavfsizlik qonunchilikka muvofiq boshqa chora-tadbirlar orqali ham ta'minlanishi mumkin.

(12-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

13-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlik holatini baholash

Radiatsiyaviy xavfsizlik holatini baholash radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash tadbirlarini rejalashtirish va amalga oshirish, mazkur tadbirlar samaradorligini tahlil etish chog'ida mahalliy davlat hokimiyati organlari, radiatsiyaviy xavfsizlik sohasida tartibga solishni amalga oshiruvchi davlat organlari, shuningdek ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchilar tomonidan olib boriladi.

Radiatsiyaviy xavfsizlik holatini baholash quyidagi asosiy ko'rsatkichlarni o'z ichiga oladi:

atrof muhit radioaktiv ifloslanishining tavsifi;

radiatsiyaviy xavfsizlik tadbirlarining ta'minlanishi hamda radiatsiyaviy xavfsizlik normalari va qoidalari hamda gigiyena normativlarining bajarilishi tahlili;

radiatsiyaviy avariylar ehtimoli va ularning ko'lami;

radiatsiyaviy avariylarni va ularning oqibatlarini bartaraf etishga tayyorgarlik darajasi;

xodimlar (personal) va aholi ionlashtiruvchi nurlanish barcha manbalaridan olayotgan, olgan va olish ehtimoli bo'lgan nurlanish dozalarining tahlili;

nurlanish dozalarining belgilab qo'yilgan asosiy chegarasidan yuqori bo'lgan nurlanishga duchor bo'lgan shaxslar soni.

14-modda. Radiatsiya-gigiyena pasporti

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiya-gigiyena pasporti — ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchi yuridik shaxsning radiatsiyaviy xavfsizlik holatini tavsiflovchi hujjat.

Radiatsiya-gigiyena pasportiga har yili radiatsiyaviy xavfsizlik holatini baholash natijalari kiritib boriladi.

(14-moddaning birinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2011-yil 13-apreldagi O'RQ-282-sonli Qonuniga asosan birinchi va ikkinchi qismlar bilan almashtirilgan — O'R QHT, 2011-y., 15-son, 148-modda)

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiya-gigiyena pasportlarini yuritish tartibi qonunchilik bilan belgilab qo'yiladi.

(14-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

15-modda. Tabiiy radionuklidlar ta'sir etish chog'ida radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash

Yer uchastkalarini tanlash, binolar hamda inshootlarni loyihalashtirish va qurish xonalar

havosiga tabiiy radionuklidlar tushishini bartaraf etish hisobga olingan holda amalga oshirilishi kerak.

Qurilish materiallarini ishlab chiqarish, binolar va inshootlarni foydalanishga qabul qilib olish, binolar va inshootlardan foydalanish xonalari havosidagi tabiiy radionuklidlarning mavjudlik darajasini hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak.

Radiatsiyaviy xavfsizlik normativlariga javob bermaydigan qurilish materiallari va buyumlaridan foydalanish taqiqlanadi.

Turar joy va ishlab chiqarish xonalarida aholi va xodimlar (personal)ning tabiiy radionuklidlar oqibatida nurlanish olishi belgilab qo'yilgan normativlardan oshmasligi kerak.

16-modda. Oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda hamda ichimlik suvidan foydalanishda radiatsiyaviy xavfsizlikning ta'minlanishi

Oziq-ovqat xomashyosi, oziq-ovqat mahsulotlari, ichimlik suvi hamda ularni tayyorlash, saqlash, tashish va realizatsiya qilish jarayonida ularga yondosh bo'ladigan materiallar va buyumlar radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash talablariga javob berishi kerak.

17-modda. Ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchining radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash borasidagi majburiyatlari

Ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchi quyidagilarga majburdir:

Oldingi tahrirga qarang.

radiatsiyaviy xavfsizlik to'g'risidagi qonunchilik talablariga rioya etishga;

(17-moddaning ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirishga;

ionlashtiruvchi nurlanish manbalari bo'lmish mahsulotlar, materiallar va moddalar, texnologik jarayonlarning radiatsiyaviy xavfsizligini asoslash va baholash ishlarini olib borishga;

ish joylarida, xonalarda, ishlab chiqarish hududlarida, sanitariya-muhofaza zonalarida va kuzatuv zonalarida radiatsiya vaziyati ustidan, shuningdek ionlashtiruvchi nurlanish manbalarining chiqarilishi, tashlanishi ustidan va ko'mib tashlangan joylarida ishlab chiqarish nazoratini amalga oshirishga;

xodimlar (personal) nurlanish olganligining individual dozalari nazoratini va hisobini olib borishga;

ishlab chiqarish rahbarlarini, xodimlar (personal)ni, ishlab chiqarish nazorati xizmati mutaxassislarini tayyorlashga, qayta tayyorlashga va attestatsiyadan o'tkazishga;

xodimlar (personal)ni ularning ish joylaridagi ionlashtiruvchi nurlanish darajalari xususida hamda ular olgan nurlanishning individual dozalari to'g'risida muntazam xabardor qilib borishga;

xodimlar (personal) tibbiy ko'rikdan o'tkazilishini tashkil etib turishga;

ishlatilmayotgan ionlashtiruvchi nurlanish manbalarini ko'mib tashlashni ta'minlashga;

radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida tartibga solishni amalga oshiruvchi davlat organlarining talablarini bajarishga.

18-modda. Nurlanish olishning individual dozalarini nazorat qilish va hisobga olish

Ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanishda, tibbiy rentgenoradiologik muolajalar o'tkazilganda fuqarolar olgan, shuningdek tabiiy radiatsiyaviy fon va texnogen ravishda o'zgargan radiatsiyaviy fon sababli yuzaga kelgan nurlanish olishning individual dozalarini nazorat qilish va hisobga olish O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi belgilab qo'ygan tartibda yaratiladigan nurlanish olishning individual dozalarini nazorat qilish va hisobga olish yagona davlat tizimi doirasida amalga oshiriladi.

19-modda. Tibbiy rentgenoradiologik muolajalar o'tkazilganda fuqarolarning radiatsiyaviy xavfsizligini ta'minlash

Tibbiy rentgenoradiologik muolajalar o'tkazilganda fuqarolarning oladigan nurlanish

dozalari radiatsiyaviy xavfsizlikning belgilab qo'yilgan normalariga muvofiq bo'lishi kerak.

Tibbiy rentgenoradiologik muolajalar o'tkazilganda fuqarolarni muhofaza qilish vositalaridan foydalanish lozim.

Fuqaro talabi bilan unga tibbiy rentgenoradiologik muolajalar o'tkazilganda olinishi kutilayotgan yoki u olayotgan nurlanish dozasi to'g'risida va buning ehtimol tutilgan oqibatlariga xususida axborot beriladi.

Fuqaro tibbiy rentgenoradiologik muolajalardan voz kechish huquqiga ega, epidemiologik jihatdan xavfli kasalliklarni aniqlash maqsadida o'tkazilayotgan profilaktik tadqiqotlar bundan mustasno.

20-modda. Sanitariya-muhofaza va kuzatuv zonalari

Fuqarolar hamda atrof muhitni muhofaza qilish maqsadida ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanilayotgan obyektlar joylashgan yerda sanitariya-muhofaza va kuzatuv zonalari belgilab qo'yiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Sanitariya-muhofaza zonalarining o'lchamlari va chegaralari O'zbekiston Respublikasi Qurilish vazirligi tomonidan belgilanadi hamda O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi bilan kelishiladi.

(20-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 24-dekabrda O'RQ-597-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 25.12.2019-y., 03/19/597/4193-son)

Sanitariya-muhofaza zonasida odamlarning doimiy va vaqtincha yashashi, shuningdek ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanish bilan bog'liq bo'lmagan ishlab chiqarish obyektlarining va boshqa obyektlarning joylashtirilishi taqiqlanadi.

Sanitariya-muhofaza zonasida joylashgan mavjud obyektlar va inshootlardan, ularning yo'nalishi o'zgargan taqdirda, xo'jalik maqsadlari uchun foydalanishga ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchilar taqdimnomasi bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi ruxsati bilan yo'l qo'yiladi.

Kuzatuv zonasi, uning o'lchamlari va chegaralari ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchilar tomonidan belgilanadi hamda mahalliy davlat hokimiyati organlari, radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida tartibga solishni amalga oshiruvchi davlat organlari bilan kelishiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Kuzatuv zonasida qonunchilikka muvofiq xo'jalik faoliyatiga doir cheklovlar joriy etilishi mumkin.

(20-moddaning oltinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Kuzatuv zonasida va sanitariya-muhofaza zonasida radiatsiyaviy avariyaning bartaraf etish chora-tadbirlari amal qilishi tatbiq etiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Sanitariya-muhofaza zonasi hamda kuzatuv zonasini belgilab qo'yish oqibatida yetkazilgan zararlar ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchilar tomonidan qonunchilikka muvofiq qoplanadi.

(20-moddaning sakkizinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

21-modda. Radioaktiv chiqindilarni saqlash yoki ko'mib tashlash

Radioaktiv chiqindilarni saqlashda yoki ko'mib tashlashda ularning atrof muhitdan ajratib qo'yilishi ta'minlangan bo'lishi kerak.

Oldingi tahrirga qarang.

Radioaktiv chiqindilarni yig'ish va ko'mib tashlashni tashkil etish tartibi qonunchilik bilan belgilab qo'yiladi.

(21-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli

Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

22-modda. Radioaktiv va yadroviy materiallarning saqlanishini ta'minlash

Radioaktiv va yadroviy materiallarning saqlanishini ta'minlash ularni ishlatishning barcha turlarida majburiydir.

Radioaktiv va yadroviy materiallarning saqlanishi ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchilar tomonidan ta'minlanadi.

Radioaktiv va yadroviy materiallarning saqlanishini ta'minlash texnik va tashkiliy choralar majmuini rejalashtirish hamda amalga oshirish yagona tizimini nazarda tutadi, bu tizim quyidagilarga yo'naltirilgan bo'ladi:

radioaktiv va yadroviy materiallar joylashgan hududga ruxsatsiz kirishning, shuningdek ularning talon-taroj qilinishi yoki shikastlanishining oldini olish;

yo'qolgan yoki o'g'irlangan radioaktiv va yadroviy materiallarni topish va qaytarish.

Oldingi tahrirga qarang.

Radioaktiv va yadroviy materiallarning saqlanishini ta'minlash ustidan nazorat O'zbekiston Respublikasi Sanoat xavfsizligi davlat qo'mitasi tomonidan amalga oshiriladi.

(22-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 10-sentabrdagi O'RQ-566-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 11.09.2019-y., 03/19/566/3734-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Radioaktiv va yadroviy materiallarning saqlanishini ta'minlash tartibi qonunchilik bilan belgilab qo'yiladi.

(22-moddaning beshinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

IV. RADIATSIYAVIY AVARIYA SODIR BO'LGANDA RADIATSIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH

23-modda. Fuqarolar va atrof muhitni radiatsiyaviy avariyalardan muhofaza qilish

Radiatsiyaviy avariya yuzaga kelishi ehtimoli mavjud tashkilotlar quyidagilarga ega bo'lishi shart:

potensial radiatsiyaviy avariya vaziyatlarining (ular oqibatlarini taxmini hamda radiatsiyaviy holati taxmini ko'rsatilgan) ro'yxatiga;

radiatsiyaviy avariya yuzaga kelganda qarorlar qabul qilish mezonlariga;

fuqarolar va atrof muhitni radiatsiyaviy avariya va uning oqibatlaridan muhofaza qilish tadbirlarining mahalliy davlat hokimiyati organlari, radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida tartibga solishni amalga oshiruvchi davlat organlari bilan kelishilgan rejasiga;

radiatsiyaviy avariya xabardor qilish va radiatsiyaviy avariya oqibatlarining tugatilishini ta'minlash vositalariga;

radiatsiyadan zararlanishning oldini olish tibbiy vositalari va radiatsiyaviy avariya jabrlanganlarga tibbiy yordam ko'rsatish vositalariga;

xodimlar (personal) jumlasidan tuziladigan avariya-qutqaruv bo'linmalariga.

24-modda. Ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchining radiatsiyaviy avariya sodir bo'lgan paytdagi majburiyatlari

Radiatsiyaviy avariya sodir bo'lgan taqdirda ionlashtiruvchi nurlanish manbalaridan foydalanuvchi quyidagilarga majburdir:

xodimlar (personal)ni va aholini radiatsiyaviy avariya hamda uning oqibatlaridan muhofaza qilish tadbirlari bajarilishini ta'minlashga;

radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida tartibga solishni amalga oshiruvchi davlat organlarini, shuningdek mahalliy davlat hokimiyati organlarini va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarini xabardor qilishga;

jabrlanganlarga tibbiy yordam ko'rsatish choralari ko'rishga;

radioaktiv ifloslanish o'chog'i doirasini kamaytirishga va atrof muhitga radioaktiv moddalar tarqalishini bartaraf etishga;

radiatsiyaviy avariyaning kechishini va radiatsiyaviy avariya vaqtidagi radiatsiyaviy vaziyat o'zgarishlarini tahlil qilishga hamda ularning taxminiy chizgilarini tayyorlab qo'yishga;

radiatsiyaviy avariya tugatilganidan keyin radiatsiyaviy vaziyatni normallashtirish choralarini ko'rishga.

25-modda. Radiatsiyaviy avariya oqibatlarini tugatishga jalb etiladigan fuqarolar yuqori nurlanish olishining rejalashtirilishi

Radiatsiyaviy avariya oqibatlarini tugatish, avariya-qutqaruv ishlari hamda dezaktivatsiya o'tkazishga jalb etiladigan fuqarolar yuqori nurlanish olishining rejalashtirilishi faqat odamlarni qutqarish va ularning yanada ko'proq nurlanish olishining oldini olish zaruratidan kelib chiqqan bo'lishi mumkin. Radiatsiyaviy avariya oqibatlarini tugatishga jalb etiladigan fuqarolarning nurlanish olishi belgilab qo'yilgan gigiyena normativlaridan oshmasligi kerak.

Radiatsiyaviy avariya oqibatlarini tugatishga jalb etiladigan fuqarolar yuqori nurlanish olishining rejalashtirilishiga ularning ixtiyoriy roziligi bo'lgan hamda ehtimol tutilgan nurlanish dozalari va sog'liq uchun zarari to'g'risida oldindan xabardor qilingan holda ularning hayoti mobaynida bir marta yo'l qo'yiladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Mazkur ishlarni bajarish uchun jalb etiladigan shaxslarga xavf yuqori bo'lganligi uchun to'lanadigan tovon hamda radiatsiya ta'sirida sog'lig'iga yetkazilgan zararni qoplash turlari va miqdorlari qonunchilik bilan belgilab qo'yiladi.

(25-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

V. YAKUNLOVCHI QOIDALAR

26-modda. Xalqaro shartnomalar

Oldingi tahrirga qarang.

Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O'zbekiston Respublikasining radiatsiyaviy xavfsizlik to'g'risidagi qonunchiligida nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi.

(26-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

27-modda. Nizolarni hal etish

Oldingi tahrirga qarang.

Radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida yuzaga keladigan nizolar qonunchilikda belgilangan tartibda hal etiladi.

(27-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

Oldingi tahrirga qarang.

28-modda. Radiatsiyaviy xavfsizlik to'g'risidagi qonunchilikni buzganlik uchun javobgarlik

Radiatsiyaviy xavfsizlik to'g'risidagi qonunchilikning buzilishida aybdor shaxslar belgilangan tartibda javobgar bo'ladilar.

(28-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli Qonuni tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

O'zbekiston Respublikasining Prezidenti I. KARIMOV

Toshkent sh.,
2000-yil 31-avgust,
120-II-son

(O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 2000-y., 7-8-son, 212-modda; O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2007-y., 50-51-son, 512-modda; 2011-y., 15-son, 148-modda; 2013-

y., 18-son, 233-modda; 2017-y., 37-son, 978-modda; Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 30.08.2019-y., 03/19/559/3670-son, 11.09.2019-y., 03/19/566/3734-son, 25.12.2019-y., 03/19/597/4193-son; Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)